

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

канд. хімічних наук, доц.

Пантелеймонов А. В.

“ _____ ” _____ 2019 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Бізнес-статистика

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва)

спеціальності 073 Менеджмент

(шифр і назва)

освітні програми Менеджмент організацій, Менеджмент бізнес-процесів

(шифр і назва)

спеціалізації _____

(шифр і назва)

вид дисципліни вибіркова

(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру) " 20 "

_____ червня _____ 20_19_ року, протокол №_6_

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади) Назарова
Олександра Юріївна, к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри

_____ статистики, обліку та аудиту _____

Протокол від " 19 " _____ червня _____ 20_19_ року № 13

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту _____

_____ (Соболев В.М.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією

_____ економічного факультету _____

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від " 19 " _____ червня _____ 20_19_ року № 10

Голова методичної комісії _____

_____ Євтушенко В.А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Бізнес-статистика» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

ХНУ ім. В.Н.Каразіна, _____ бакалавр
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напряму) Менеджмент організацій,

Менеджмент бізнес-процесів спеціалізації

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: формування у студентів знань та практичних навичок статистичного дослідження бізнесу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: вивчення методів та здійснення системного статистичного аналізу бізнесу з метою забезпечення ефективної діяльності підприємств, їх конкурентоспроможності.

1.3. Кількість кредитів - 5

1.4. Загальна кількість годин - 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
86 год.	год.
в тому числі: індивідуальні завдання	
26 год.	

1.6. Заплановані результати навчання **знати:**

- методику збору і аналізу інформації, необхідної для розробки моделей бізнес-прогнозу;
- межі можливостей, передумови і область застосування статистико-математичних методів в аналізі тенденцій основних показників соціально-економічних явищ і процесів і при побудові моделей прогнозу, забезпеченість їх програмними засобами;
 - основні принципи і передумови здійснення бізнес прогнозу;
 - існуючі статистико-математичні методи і моделі, вживані в аналізі тенденцій і при прогнозуванні основних характеристик і сегментів в бізнесі;

вміти:

- збирати, обробляти інформацію щодо підприємницької діяльності суб'єктів господарювання,
- діагностувати поведінку підприємств в конкурентному середовищі з врахуванням ризику;
- проводити дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища як чинників бізнес-діяльності підприємств;
- прогнозувати діяльність підприємств відповідно до завдань стратегічного управління.

2. Тематичний план навчальної дисципліни Розділ 1.**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БІЗНЕС-СТАТИСТИКИ ЯК НАУКИ***Тема 1. Вступ у бізнес-статистику*

Предмет метод та завдання бізнес-статистики. Зміст поняття «статистика». Історичний розвиток статистичної науки. Основні поняття статистики: статистичне дослідження, статистична сукупність, одиниця сукупності, статистичний показник, статистичні дані, узагальнюючі показники, ознака.

Організація статистики в Україні та на міжнародному рівні

Тема 2. Статистичне спостереження в бізнес-статистиці

Сутність статистичного спостереження і його роль у формуванні статистичної інформації. Об'єкт і одиниця спостереження. Форми статистичних спостережень: звітність та окреме спеціально організоване статистичне дослідження. Організація статистичної звітності: порядок оформлення, реквізити, періодичність звітності.

Класифікація статистичних спостережень/

Програмно-методологічні (мета спостереження, час спостереження, одиниця сукупності, одиниця спостереження, програма спостереження) та організаційні (органи спостереження, місце спостереження, час спостереження: об'єктивний та суб'єктивний, матеріально - технічне забезпечення) питання статистичних спостережень.

Види помилок: помилки реєстрації та репрезентативності Система контролю даних спостереження. Логічне та арифметичне контролювання статистичних даних. Використання статистичної інформації як джерело економічного аналізу.

Тема 3. Зведення та групування в бізнес-статистиці

Поняття статистичного зведення та способи його проведення.

Метод статистичного групування - основний статистичний метод виявлення закономірностей явищ, процесів. Види групувань: типологічне, структурне, аналітичне. Групувальні ознаки: кількісні, атрибутивні. Факторні та результативні ознаки.

Інтервали, види і порядок їх утворення. Побудова варіаційних рядів розподілу: дискретних та інтервальних. Техніка проведення зведення та групування.

Метод статистичних таблиць.

Тема 4. Статистичні показники в бізнесі

Поняття про узагальнюючі показники та їх види. Абсолютні величини (індивідуальні, підсумкові, розрахункові, групові) та їх одиниці вимірювання.

Поняття відносної величини. Класифікація відносних величин, формули їх обчислення: відносні величини динаміки, відносні величини структури, відносні величини координації, відносні величини просторових порівнянь, відносні величини планових завдань, відносні величини інтенсивності.

Сутність, значення і умови використання середніх величин. Логічна формула середньої. Види середніх і способи їх обчислення: середня арифметична, середня гармонічна, середня геометрична, середня квадратична і т.д. Обчислення середньої арифметичної простої та зваженої (у дискретному та інтервальному рядах розподілу). Властивості середньої арифметичної. Застосування середньої гармонійної, хронологічної та геометричної. Види структурних середніх.

Поняття про варіацію та способи її вимірювання. Основні показники вимірювання варіації: розмах варіації, середнє лінійне відхилення, дисперсія, середнє квадратичне відхилення, коефіцієнт варіації та правило складання дисперсій. Формули для обчислення показників варіації. Значення показників варіації в статистиці.

Розділ 2. СУЧАСНІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Тема 5. Аналіз інтенсивності динаміки

Поняття рядів динаміки та їх види (моментні, інтервальні), властивості показників у рядах динаміки. Причини незіставленості рівнів у рядах динаміки та способи зіставлення рівнів ряду.

Ланцюговий та базисний методи аналізу показників. Показники аналізу ряду динаміки: абсолютний приріст, коефіцієнт зростання, темп приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту, формули для їх обчислення.

Узагальнюючі характеристики динамічного ряду. Середній рівень динамічного ряду, середні темпи зростання та приросту. Середня абсолютна та відносна швидкість динаміки. Порівняльний аналіз рядів динаміки; абсолютне прискорення (уповільнення), відносне прискорення (уповільнення), коефіцієнт випередження.

Способи згладжування та аналітичного вирівнювання динамічних рядів. Трендові рівняння. Екстраполяція тренду. Оцінка коливань та сталості динаміки. Індекси сезонності.

Тема 6. Індекси та їх використання в бізнес-статистиці

Поняття про індекси (індивідуальні, групові, загальні). Ланцюгові та базисні індивідуальні індекси та їх властивості.

Основні економічні індекси і способи їх обчислення (індекс цін, собівартості, фізичного обсягу, продуктивності праці), агрегатна форма загального індексу. Дві системи індексів - базисно-зважена (Ласпейреса) та поточно-зважена (Пааше). Середньозважені індекси. Індекси середніх величин: індекси

загальних змін (змінного складу), індекси фіксованого складу, індекси структурних зрушень. Індексні ряди. Індеси з постійними і змінними вагами. Територіальні індекси.

6

Застосування індексів у статистиці та економіці.

Тема 7. Вибіркове спостереження в бізнес-статистиці

Сутність і переваги вибіркового спостереження. Генеральна і вибірка сукупності Помилки репрезентативності. Обчислення середньої та граничної помилок вибірки, довірчі межі середньої величини та частки. Різновиди вибірок. Багатоступеневі і багатофазні вибірки. Визначення обсягу вибірки і способи поширення вибірових даних. Практика застосування вибіркового дослідження у виробничо-господарській діяльності.

Перевірка статистичних гіпотез. Нульова і альтернативна гіпотези. Статистичний критерій як інструмент перевірки гіпотез. Послідовність перевірки гіпотез.

Тема 8. Статистичні методи вимірювання зв'язку. Кореляційно-регресійний аналіз

Види і форми зв'язків між явищами. Завдання, які стоять перед статистикою щодо вивчення і вимірювання зв'язків. Основні методи вимірювання зв'язків у кореляційному аналізі: метод паралельних рядів, балансовий метод, метод аналітичних групувань, графічний, кореляційний методи. Застосування дисперсійного аналізу в економіко- статистичних дослідженнях. Правило додавання дисперсій. Основні умови застосування кореляції. Рівняння регресії. Показник вимірювання тісноти зв'язку: емпіричне кореляційне відношення, індекс детермінації, лінійний коефіцієнт кореляції. Непараметричні показники статистичного вимірювання тісноти зв'язку. Оцінка результатів кореляційного аналізу. Аналіз пропорційності розвитку соціально- економічних явищ. Крива Лоренцо, коефіцієнти концентрації, подібності структур, структурних зрушень.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ	ЕП	ЗАСАДИ	[ЗН	ЕС	:-СТАТИСТ	К	ЯК НАУКИ	Е					
	Б]				И								
Разом за розділом 1	75	16	16			43							
Розділ 2. СУЧАСНІ	МЕТО	ОДИ	АНАЛ			[ІЗУ БІЗНЕС-	П	ЭЦЕСГВ	Р				
							О						
Разом за розділом 2	75	16	16			43							
Усього годин	150	32	32			86							

4. Темі семінарів (для самостійної роботи)

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Розгляд питань щодо історії виникнення бізнесу. Розвиток бізнесу в Україні на сучасному етапі.	4
2	Міжнародний бізнес в умовах глобалізації. Сучасні напрямки розвитку міжнародного бізнесу.	4
3	Значення бізнес-статистики в сучасних умовах розвитку світової економіки.	6
4	Ознайомлення з організацією та діяльністю органів статистики в Україні та Євросоюзі (Державної служби статистики України та Євростату). Надання короткої характеристики.	6
5	Підготовка дайджестів з коментарями фахівців у галузі Бізнес-статистики про якість статистичної інформації в Україні та регіоні на підставі ознайомлення з джерелами наукової та навчальної інформації. Складання переліку зауважень щодо якості та повноти такої інформації.	10
6	Підготовка дайджестів про організацію та методологію статистики на підставі ознайомлення з джерелами наукової та навчальної інформації. Складання переліку найбільш актуальних проблем розвитку цієї галузі статистики	10
7	Контрольна робота «Застосування статистичних показників при дослідженні бізнес-процесів»: - складання програми дослідження; - пошук і перевірка інформації; - розрахунок показників; - висновки за результатами дослідження.	20
8	Індивідуальне завдання по курсу «Бізнес-статистика» для спеціальності «Менеджмент організацій»	26
	Разом	86

Відповідно навчальному плану спеціальності «Менеджмент організацій» студенти виконують контрольну роботу з дисципліни «Бізнес-статистика».

Мета виконання контрольної роботи - закріплення знань, одержаних студентами у процесі самостійного вивчення навчального матеріалу. Вона базується на вивченні літературних джерел за темами курсу та використанні матеріалів і інформації щодо бізнес- процесів в Україні та світі.

Кафедра пропонує студентам самостійно обирати бізнес-процеси, інформацію про них, узгоджувати план роботи з викладачем та користуватися методичними вказівками до виконання контрольної роботи. Контрольна робота закріплює та розвиває загальнотеоретичні та спеціальні знання студента.

6. Індивідуальні завдання

Відповідно навчальному плану спеціальності «Менеджмент організацій» студенти денної форми навчання виконують індивідуальне завдання з дисципліни «Бізнес- статистика».

Мета виконання індивідуального завдання - закріплення знань, одержаних студентами у процесі самостійного вивчення навчального матеріалу з обраної теми.

Індивідуальне завдання базується на вивченні літературних джерел за обраною темою, використанні статистичних матеріалів, що публікуються Держстатом України. При виконанні завдання необхідно також продемонструвати вміння обробляти інформацію за допомогою пакету прикладних програм Microsoft Excel та використання Інтернет.

Тему контрольної роботи студент обирає індивідуально. Кафедра пропонує студентам обирати тему та узгоджувати план роботи з викладачем. При виборі теми можна користуватись тематикою індивідуальних завдань.

При виборі теми потрібно враховувати коло інтересів студента у вивченні тієї чи іншої проблеми, її актуальність, можливість отримання конкретних статистичних даних, наявність спеціальної наукової літератури. Завдання закріплює та розвиває загальнотеоретичні та спеціальні знання студента.

План індивідуального завдання враховує інтереси конкретного напряму підготовки «Менеджмент організацій» і передбачає вивчення актуальності показників бізнес- процесів, які обрані для аналізу, побудування таблиць показників, пов'язаних з початковим обранням, в регіональному розрізі по Україні (за 5 і більше років), формулювання відповідних висновків.

Тематика індивідуальних завдань по курсу «Бізнес-статистика» для спеціальності «Менеджмент організацій»

1. Історія виникнення та розвитку бізнес-статистики
2. Статистика підприємств як розділ бізнес-статистики і як джерело інформації про ринковий сектор економіки
3. Статистичний аналіз видів економічної діяльності
4. Статистичне вивчення робочої сили підприємств
5. Демографія підприємств в бізнес-статистиці
6. Статистичні методи оцінки розміру підприємства
7. Розвиток бізнесу в Україні на сучасному етапі
8. Міжнародний бізнес в умовах глобалізації
9. Сучасні напрямки розвитку міжнародного бізнесу
10. Значення бізнес-статистики в сучасних умовах розвитку світової економіки

7. Методи контролю

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів включає ті види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Бізнес-статистика» передбачають лекційні, практичні заняття, самостійну роботу та виконання індивідуального розрахункового завдання.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання проміжного контролю знань;
- оцінювання виконання та захист контрольної роботи, яка передбачена навчальним планом;
- оцінювання виконання та захист індивідуального розрахункового завдання;
- складання заліку.

Критерії оцінювання знань для дисципліни «Бізнес-статистика»

Порядок оцінювання знань студентів, розроблений: і впроваджений в навчальний процес у Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна унормовує основні принципи організації поточного, підсумкового та семестрового контролю знань студентів з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, практична робота, самостійна робота ІНДЗ, наукова робота тощо), а також методику переведення показників академічної успішності студентів ХНУ імені В.Н.Каразіна в національну шкалу.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Поточний контроль знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

- ◆ активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- ◆ відвідування занять;
- ◆ виконання індивідуального науково-дослідного завдання;

◆ складання проміжного контролю.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

■ розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

■ ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

■ ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

■ уміння поєднувати теорію із практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

■ оволодіння методами економіко-статистичної обробки даних із використанням комп'ютерних технологій;

■ логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінювання знань студента під час виконання завдань для самостійної роботи проводиться за 4- бальною шкалою.

Оцінка «відмінно» ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до всіх зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

Підсумковий контроль за курсом - у формі заліку.

До складання заліку допускають студентів, що мають задовільну кількість балів зі складених тестів з основних навчальних елементів змістовних модулів, написання та захисту індивідуального розрахункового завдання та інших завдань, передбачених програмою дисципліни.

Залік здійснюють за білетами, які містять п'ять завдань (два теоретичних питання, тести та одне практичне завдання). Вони дають можливість здійснити оцінювання знань студента за дисципліною «Бізнес-статистика» (рис. 1).

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	
Факультет економічний	

Спеціальність Менеджмент організацій	

Спеціалізація	
Семестр 3	

Форма навчання денна	

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр	

Навчальна дисципліна: Бізнес-статистика	
ЗАЛКОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 *	
1 Предмет і метод предмету «Бізнес-статистика»	
2 Показники варіації в бізнес-статистиці	
3 Тест	
4 Тест	
5 Задача.	
Затверджено на засіданні кафедри	

протокол № від " " 20 р.	
Завідувач кафедри (Соболев В.М.)	

підпис	

Екзаменатор (Назарова О.Ю.)	

Підпис	

* Кількість балів за кожне з питань відповіді: 1 - 10; 2 - 10; 3 - 5; 4 - 5; 5 - 10	

Рис. 1. Зразок залікового завдання

Критерії оцінювання на заліку:

Оцінювання знань студента проводиться за дворівневою шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). За залік студент може отримати максимум 40 балів:

1. Для отримання оцінки «відмінно» (35-40 балів) студент повинен:
 - укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
 - викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв'язано й обгрунтовано;
 - навести вірне рішення задачі та тестів.
2. Для одержання оцінки «добре» (25-34 балів) студент повинен:
 - укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
 - викласти теоретичний матеріал обгрунтовано й зв'язано;
 - навести вірне рішення задачі;
 - можливі помилки при відповіді на тести.
3. Для отримання оцінки «задовільно» (15-24 балів) студент повинен:
 - викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
 - можливі помилки при розв'язанні задачі та тестів.
4. Оцінку «незадовільно» (1-14 балів) отримують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Кожне завдання заліку оцінюється окремо, що зазначається в білетах. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового контролю).

У відповідності до набраних студентом балів оцінка знання матеріалу проводиться за дворівневою системою згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

8. Схема нарахування балів

Для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрової залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Залік	Сума	
Розділ 1				Розділ 2				Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8					
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	60		

T1, T2 ... T8 - теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 - 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бізнес-статистика. Навч. посібник / Матковський С.О., Гринькевич О.С. [та ін.]. К.: Алерта, 2016. 280 с.
2. Бізнес-статистика. Учебник и практикум для академического бакалавриата. / Елисеєва И.И. М.: Издательство Юрайт, 2018. 411 с.
3. Бізнес-статистика и прогнозирование в MS Excel. Самоучитель / Захарченко Н.И.. М.: Издательский дом «Вильямс», 2004. 208 с.
4. Міжнародний бізнес. Підручник : для студ. вищих навч. закладів / В.А. Вергун [та ін.]. Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2007. 499 с.
5. Міжнародний бізнес. Підручник./ за ред. проф. В.А. Вергуна. К.: ВАДЕКС, 2014. 810 с.
6. Міжнародний бізнес. Навчальний посібник / Файчук О.М., Сидоренко С.В. К. : НУБіП України, 2016. 236 с.
7. Статистика підприємств. Навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. / Матковський С.О., Гринькевич О.С., [та ін.]. К.: Алерта, 2013. 560 с. (з додатками).
8. Образцова О.И. Статистика предприятий и бизнес-статистика: Учебное пособие. М.: ГУ ВШЭ, 2011. 704 с.
9. Положення про Державну службу статистики України, Київ, 06.03.2011, № 396/2011
10. Практическая бизнес-статистика. / Сигел Э. М.: Издательский дом «Вильямс», 2008. 1052 с.

Допоміжна література

1. Інформаційні системи і технології в статистиці. Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Орленко Н.С. К.: КНЕУ, 2008. 288 с.
2. Статистика. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Кушнір Н. Б., Кузнєцова Т.В. [та ін.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 208 с.
3. Статистика. Навч.посібник / За наук.ред. А.М. Єриної. К.: КНЕУ, 2007. 304 с.
4. Статистика. Навчальний посібник / О.Ю. Назарова .Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2018. 106 с.

5. Статистика підприємств. Навчально-методичний посібник. / Назарова О.Ю., Чуприна О.А. Х.: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2013. - 112 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Головне управління статистики у Харківській області URL : <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net>
2. Державна служба статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Огляд діяльності Євростату. URL : <https://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>
4. Ukrstat.org - публікація документів Державної служби статистики України. URL : <http://ukrstat.org/about.html>